

Kuinka selvitä kasvun ja kestävyiden ristipaineessa?

Foster, Raisa, Heikkinen, Hannu L. T., Nyberg, Crister, Saari, Antti & Salonen, Arto (toim.) (2023). *Kertomuksia kestävästä elämästä*. Into Kustannus. 238 sivua.
<https://erepo.uef.fi/handle/123456789/29756>

KESTÄVÄ ELÄMÄ on parempaa kuin kestämaton, sillä vaiivhkaa vuosien saatossa omaksutut kestävämmät ajatus- ja toimintatavat ovat johtaneet meitä sivuun siitä, mikä elämässä on arvokasta (Foster ym. 2023, 18).

Kysymys kestävästä kehityksestä on tuttu aihe aikuiskasvatuksen kentällä. Kestävyystutkija Veli-Matti Värrö muotoili vuonna 2011 ekologisen sivistyksen kasvusteoriaa, ja niin ikään Arto O. Salonen on kestävyystutkijan työssään tuonut esille yhteiskunnallista tarvetta ekososiaaliselle sivistykselle (esim. Salonen 2013). *Aikuiskasvatuksen* ekososiaalisen sivistyksen ja planetaaristen kriisien teemanumerossa vuonna 2021 käsiteltiin ekososiaaliseen sivistyksen kuuluvia jännitteitä muun muassa yksilön ja yhteiskunnan, radikaalien ja hienovaraisen toimien sekä yksilönvapauden ja yhteiskunnan ohjauksen näkökulmista.

Kertomuksia kestävästä elämästä vastaa yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarpeeseen. Teos nostaa keskusteluun sen, miten yksilöt, yhteisöt ja yritykset voivat lisätä vastuullisia valintoja ja kestävää hyvinvointia. Tutkijoiden lisäksi äänessä ovat aktivistit, yritysjohtajat ja taiteilijat. Kirjassa on kaksi

taustoittavaa alkulukua, joissa kerrotaan kestävä kehityksen haasteista ja saavutuksista sekä hyveetiikan merkityksestä ekososiaalisten kriisien aikakaudella. Näitä seuraavat kuuden ekososiaalisen hyveen – oikeudenmukaisuuden, rohkeuden, viisauden, kohtuullisuuden, myötätunnon ja toivon – ympärille kietoutuvat asiantuntijoiden vuoropuhelut. Niissä ovat läsnä menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus.

IHMISKUNTA ON RIIPPUVAINEN EKOSYSTEEMISTÄ

Keskustelut polveilevat kulttuuriperinteistä kaupunkisuunnitteluun, kupliutumisen yhteissuonoihin ja välinearvoista mahdollisiin maailmoihin. Vuoropuhelu tuntuu aidolta, on mielenkiintoista luettavaa ja tuo esille uusia näkökulmia. Lukija tutustutetaan siihen, miten tietoon perustuva päätöksenteko, eettiset valinnat, sääntely ja sertifikaatit liittyvät kestäväan kehitykseen.

Aikuiskasvatuksen käsitteistä esiin nousevat sivistyksen lisäksi itsekasvatus ja viisaus sekä – tietenkin – oppiminen. Kestävyystutkijat Jani Siirilä ja Arto O. Salonen toteavat, että siinä missä viime vuosikymmenten oppimisen

tavoite oli luonnon hallitseminen, nyt on opittava elämään tasapainossa ympäristön kanssa. Nöyryyttä on hyväksyä se, että ekosysteemi ei ole ihmistä varten vaan ihmiskunta on sen toiminnasta riippuvaista, kuten ympäristövaiuttaja Ilkka Herlin (2023, 193) toteaa.

Kestävä kehitys ei kuitenkaan ole ainoa tulevaisuuden päämäärä, vaan oleellista on saada eri tavoin ajattelevat ihmiset vaihtamaan ajatuksia toivottavasta tulevaisuudesta. Siksi jäin pohtimaan, millaista vuoropuhelu olisi radikaalisti eri tavalla ajattelevien ihmisten kesken. Globaali kaivosjätti tai metsänomistaja olisivat tuoneet kirjan keskusteluun ristiiriitaisiakin sävyjä, mutta samalla ehkä edistäneet uusien lukijoiden tarttumista kirjaan.

Nyt kirjaan valitut asiantuntijat jakavat näkemyksen yhteiskunnallisen muutoksen tarpeesta, vaikka työskentelevätkin yhteiskunnan eri sektoreilla. Yksittäiset keskustelut yhteiskunnallisesta polarisaatiosta jäävät melko pinnallisiksi, eikä ongelmiin pohdita konkreettisia ratkaisuja. Onko yritysjohtajan helpompaa tehdä eettisiä valintoja kuin työttömän? Keitä ja miten keskusteluissa kuunnellaan?

OLEELLISTA ON SAADA ERI TAVOIN AJATTELEVAT IHMISET VAIHTAMAAN AJATUKSIA TOIVOTTAVASTA TULEVAISUUDESTA.

ONNI LÖYTYY YHTEISÖLLISYYDESTÄ

Jännitteet ovat suuria: globaali etelä ja globaali pohjoinen, yltykkylläisyys ja kohtuullisuus, planetaarinen oikeudenmukaisuus ja maapallon kantokyky. Ihmiset tavoittelevat kuluttamisella hyvää elämää, mutta kirjoittajien viesti on, että onni löytyy pikemminkin yhteisöllisyydestä ja solidaarisuudesta. He haluavat myös valaa toivoa: teknologisia innovaatioita syntyy, ja voimme vielä kääntää kaiken paremmaksi, vaikka muutokset veisivät paljon aikaa. Toivo syntyy tekemisestä, kuten yrittäjä Saara Kankaanrinta kuvaa.

Aktivistitutkija Katri Jurvakaisen ja aktivisti Anton Keskinen vuoropuhelu rohkeudesta imaisee minut mennessään, kun köröttelen kesälomalla kohti mökkiämme. He pohtivat ekologisuusharhaa: miten moni kuvittelee olevansa ekologinen, vaikka ei sitä todellisuudessa ole. Autossa istuessani kuvaus todellakin osuu ja uppoaa.

Kestävän kehityksen sanansaattajat pohtivat myös parlamentaarista demokratiaa. Jurvakainen toteaa, että niin kauan, kun meillä on ammattipoliitikkoja, ekokriisin vaatimien toimien toteuttaminen on poliittinen itsenmurha. Kukaan jatkokautta toivo-va poliitikko ei voi lausua ääneen

sitä, että elämäämme kannattelevien ekologisten systeemien säilyttäminen edellyttää meiltä suomalaisiltakin materiaalsen elintason tuntuva laskua (Jurvakainen & Keskinen 2023, 98–99).

Pääministeri Petteri Orpon (kok.) hallituksen ohjelmassa puhutaan monessa kohtaa kestävyystavoitteista, mutta päästötavoitteisiin pyritään lisäämättä arjen kustannuksia tai heikentämättä kilpailukykyä (Valtioneuvosto 2023, 145). Onko tämä realistista?

KESTÄVYYSPYRKIMYSTEN RISTIVEDOSSA

Kirjassa esitellään toimituskunta ja tekijät – tutkijat ja asiantuntijat. Sivujen alareunan viitetiedot mahdollistivat lisätietojen etsimisen. Tutkijana minulle heräsi kuitenkin muutampia kysymyksiä: Miten ja ennen kaikkea milloin keskustelut on toteutettu? Miten keskustelut on purettu, ja kuinka paljon niitä on muokattu jälkikäteen? Näiden tietojen antaminen olisi lisännyt oman lukukokemukseni syvyyttä.

Lukijalta vaaditaan lisäksi pohjatietoja kirjan aihepiiristä, sillä kaikkia viittauksia ei avata. Toivo-osiossa tulisi esimerkiksi tietää, millaisiin asioihin Cargotec ja Rooman klubi kiinnittyvät. Samassa luvussa todetaan, että 'kestävä kehitys' on alkuaan

norjalainen keksintö. Googletamalla selviää, että termin lanseerasi Norjan pääministerin Gro Harlem Brundtlandin mukaan nimetty komitea. Toimituskunnalta olisin myös toivonut tarkkaa kielenhuoltoa, sillä sivuille on jäänyt joitakin ladontavirheitä.

Kirjan monipuolisuus ansaitsee kuitenkin erityisen kiitoksen, sillä siinä kuvataan kattavasti 2020-luvun keskeisiä kestävä kehityksen kysymyksiä. Yhteiskunnan ja yhteisöjen pitäisi samanaikaisesti pitää kiinni vanhasta ja uudistua, yhdistää kestävyteen liittyvä pysyvyys ja kehitykseen kuuluva muutos (Siirilä & Salonen 2023, 26–27).

Suosittelen kirjaa ekososiaalisen sivistyksen teemoista kiinnostuneille. *Kertomuksia kestävästä elämästä* sopii myös politiikan päättäjille ja niille, joista teemaan tarttuminen tuntuu haastavalta. Kirjasta saa käytännön vinkkejä aiheen käsittelyyn aikuisoppijoiden kanssa, ja sen lukemisen voi aloittaa mistä kohtaa itse haluaa. Voisiko esimerkiksi vapaa sivistystyö lähestyä kestävä elämää hyveiden näkökulmasta ja kutsua ihmisiä keskustelemaan oikeudenmukaisuudesta ja toivosta?

SATU HEIMO

KM, sosionomi (YAMK),
väitöskirjatutkija
Åbo Akademi

<https://orcid.org/0000-0003-4174-1318>

LÄHTEET

Aikuiskasvatus (2021) Sivistystyö planetaaristen kriisien ajassa. Teemanumero. *Aikuiskasvatus* 41(2). https://journal.fi/aikuiskasvatus/issue/view/2_2021/2_2021

Salonen, A. (2013). Ekososiaalinen sivistys kulttuurin kulmakiveksi. Teoksessa M. Laine & P. Toivanen (toim.) *Kestävä kasvatus – kulttuuria etsimässä*. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 6, 40–69.

Valtioneuvosto (2023). *Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023*. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>

Värri, V.-M. (2011). Vastuu ihmisen mittana. Kasvatusteoreettisia ja filosofisia näköaloja ekologiselle sivistysprojektille. *Tiedepolitiikka* 4, 27–35.

JATKUVA OPPIMINEN, AIKUISKASVATUS 1/2025, MAALIS-HUHTIKUU

Jatkuvan oppimisen nimissä edistetään tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia ja pyritään nostamaan väestön, etenkin työikäisten, koulutustasoa. Teemanumero tuo esiin tuoretta tutkimusta ja tuoreita lähestymistapoja aikuisten työelämälähtöiseen koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja työssä oppimiseen. Jatkovaa oppimista tarkastellaan kriittisessä valossa aikuiskasvatustieteen ja tieteiden rajoja ylittävien tutkimusasetelmien avulla. Näkökulmat ulottuvat koulutuksen järjestäjistä ja työelämän edustajista koulutukseen osallistuviin.

Numeron toivotaan tiedeartikkeleja ja näkökulmia esimerkiksi seuraavista aiheista:

- aikuisten työelämälähtöinen oppiminen sen moninaisissa muodoissaan
- ammatillisen koulutuksen ja työelämän yhteistyö
- aiemmin hankitus osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Numeron toimittavat **Anu Kajamaa, Päivi Hökkä ja Katja Vähäsantanen.**

KRIITTINEN LUKUTAITO ERIARVOISTUVASSA DIGITAALISESSA, YHTEISKUNNASSA, AIKUISKASVATUS 1/2024, MAALIS-HUHTIKUU

Digitalisaatio läpäisee yhteiskunnan, mutta osa kansalaisista jää digiosattomiksi. Teemanumero hakee vastauksia aikuiskasvatuksen tehtävään digiosallisuuden lisäämisessä. Digitalisaatiota tarkastellaan demokratian, osallisuuden ja geopolitiikan näkökulmista.

Numeron toimittavat **Piia Silvennoinen ja Severi Hämäri.**